

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΚΕΙΜΕΝΑ

Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. [...] Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

.....
Cum Accius ex urbe Rōmā Tarentum venisset, ubi Pacuvius grandi iam aetāte recesserat, devertit ad eum. Accius, qui multo minor natu erat, tragoediam suam, cui «Atreus» nomen est, ei desideranti lēgit.

.....
Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit. Legātum monet ut, si adīre non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore. Gallus, periculum veritus, constituit ut tragulam mitteret. Haec casu ad turrim adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Cicerōnem defertur. Ille epistulam perlegit militesque adhortātur ut salūtem sperent.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Μονάδες 40

Ο Σίλιος Ιταλικός, ο επικός ποιητής, ήταν ένδοξος άνδρας. Τα δεκαεφτά βιβλία του για τον δεύτερο Καρχηδονιακό πόλεμο είναι όμορφα. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του παρέμενε στην Καμπανία... Επιδίωκε τη δόξα του Βιργίλιου και περιέβαλλε με αγάπη το πνεύμα του. Τον τιμούσε, όπως ο μαθητής τον δάσκαλο. Το μνημείο του, που βρισκόταν στη Νεάπολη, θεωρούσε σαν ναό.

Όταν ο Άκκιος ήρθε από την πόλη Ρώμη στον Τάραντα, όπου ο Πακούβιος είχε αποσυρθεί σε μεγάλη ήδη ηλικία, κατέλυσε σε αυτόν. Ο Άκκιος, που ήταν πολύ μικρότερος στην ηλικία, την τραγωδία του, της οποίας το όνομα είναι «Ατρέας», διάβασε σε αυτόν, επειδή (ή: που) το επιθυμούσε...

Για τον λόγο αυτό στέλνει επιστολή γραμμένη στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον απεσταλμένο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει την επιστολή στον ιμάντα του ακοντίου και να το ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει πως θα έλθει γρήγορα με τις λεγεώνες του. Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφάσισε να ρίξει το ακόντιο. Αυτό τυχαία καρφώθηκε σε έναν πύργο και τρεις μέρες αργότερα γίνεται αντιληπτό από κάποιον στρατιώτη και μεταφέρεται στον Κικέρωνα. Εκείνος διαβάζει μέχρι τέλος την επιστολή και προτρέπει τους στρατιώτες να ελπίζουν στη σωτηρία (τους).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

vir: τη γενική του πληθυντικού αριθμού → *virorum*

libri: την κλητική του ενικού αριθμού → *liber*

eius (το πρώτο): την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος → *ea*

se (το πρώτο): τη δοτική του πληθυντικού αριθμού στο α' πρόσωπο → *nobis*

Pacuvius: την κλητική του ενικού αριθμού → *Pacuvi*
nomen: την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού → *nomina*
rem: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού → *res*
casu: τη γενική του πληθυντικού αριθμού → *casuum*
turrim: την αφαιρετική του ενικού αριθμού → *turri*
salūtem: την ονομαστική του ενικού αριθμού. → *salus*

Μονάδες 10

B1β.

pulchri: να γράψετε τον συγκριτικό βαθμό του επιθέτου στην αφαιρετική του ενικού αριθμού στο ουδέτερο γένος. → *pulchriore*
multo: να γράψετε τον συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό του επιρρηματος. → plus, plurimum
minor: να γράψετε τον θετικό βαθμό του επιθέτου στο ίδιο γένος, στην ίδια πτώση και στον ίδιο αριθμό. → *parvus*
celeriter: να γράψετε τον υπερθετικό βαθμό. → *celerrime*

Μονάδες 5

B2α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

erat (το πρώτο): το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού στην ενεργητική περιφραστική συζυγία (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο του ρήματος) → *futurus eras*
tenēbat: τη γενική του γερουνδίου → *tenendi*
venisset: τη μετοχή του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο του ρήματος για το γένος, τον αριθμό και την πτώση) → *venturus*
recesserat: το α' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή → *recedemus*
desideranti : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή → *desiderent*
adire : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή → *adeunto*
possit : το α' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρακειμένου → *potuerim*
veritus : το απαρέμφατο του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο της μετοχής) → *verituum esse*
conspicitur : το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή. → *conspicere / conspiceris*

Μονάδες 5

B2β. defertur: να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής όλων των χρόνων στην ενεργητική φωνή.

Μονάδες 6

Απάντηση

Ενεστ.: *defers*
Πρτ.: *deferebas*
Μέλλ.: *deferes*
Πρκ.: *detulisti*
Υπερσ.: *detuleras*
Συντελ. Μέλλ.: *detuleris*

Γ1α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις:

roēta: είναι.....στο

cui: είναι.....στο.....

casu: είναι.....στο

Μονάδες 6

Απάντηση

roeta: ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο *Silius Italicus*
cui: δοτική προσωπική κτητική στο *est*
casu: απρόθετη αφαιρετική οργανική που δηλώνει τρόπο στο *adhaesit*

Γ1β. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική:
«Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris [Caesar] mittit» (μονάδες 4).
«Haec [...] tertio post die a quodam milite conspicitur» (μονάδες 4).

Μονάδες 8

Απάντηση

Quam ob rem epistula conscripta Graecis litteris [a Caesare] mittitur.
Hanc [...] tertio post die quidam miles conspicit.

Γ1γ. «Tarentum»: να μετατρέψετε τον προσδιορισμό του τόπου, ώστε να εκφράζεται η στάση σε τόπο.

Μονάδα 1

Απάντηση

Tarenti

Γ2α. «Cum Accius ex urbe Rōmā Tarentum venisset»: να αναδιατυπώσετε την πρόταση, ώστε να δηλώνει το προτερόχρονο με διαφορετικό τρόπο.

Μονάδες 2

Απάντηση

Postquam, ubi, ut, simul Accius ex urbe Roma Tarentum venit.

Γ2β. «adfore»: να εντοπίσετε το υποκείμενο του απαρεμφάτου (μονάδα 1) και να αιτιολογήσετε την πτώση του (μονάδες 2).

Μονάδες 3

Απάντηση

Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου *adfore* είναι το *se*: η προσωπική αντωνυμία γ' προσώπου *se* αναφέρεται στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *scribit* που είναι το *Caesar* (is): στην ουσία έχουμε νοηματική ταυτοπροσωπία: παρόλα αυτά, το υποκείμενο επαναλαμβάνεται σε πτώση αιτιατική (με τον τύπο *se* της προσωπικής αντωνυμίας) και δεν παραλείπεται, επειδή στη λατινική γλώσσα το ειδικό απαρέμφατο δέχεται υποκείμενο μόνο σε πτώση αιτιατική, ακόμη και σε περίπτωση ταυτοπροσωπίας, (λατινισμός του ειδικού απαρεμφάτου).

Γ2γ. «ut tragulam mitteret»: να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης (μονάδα 1), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς της (μονάδες 2) και να δηλώσετε τη συντακτική της λειτουργία (μονάδα 1).

Μονάδες 4

Απάντηση

Δευτ. ουσιαστική βουλητική πρότ.· εισάγεται με τον βουλητικό σύνδεσμο *ut*, γιατί είναι καταφατική· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό· συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν)· υπάρχει ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτ. πρότ.)· λειτουργεί ως αντικ. του *constituit*

Γ2δ. «*periculum veritus*»: να αναλύσετε τη μετοχή σε δύο προτάσεις έτσι, ώστε η μία να εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία (μονάδες 3) και η άλλη το αποτέλεσμα μιας εσωτερικής λογικής διεργασίας (μονάδες 3).

Μονάδες 6

Απάντηση

quod Gallus periculum veritus erat (ή *veritus est*) (αντικειμενική αιτιολογία)
cum Gallus periculum veritus esset (αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας)